

SEMANTIČKO POVEZIVANJE RIJEČI SA SLIKOM KOD OSOBA S AFAZIJOM

TATJANA PRIZL JAKOVAC*, BEHLUL BRESTOVCI*

Primljeno: travanj 2003.
Prihvaćeno: rujan 2003.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.36

Rad je prikaz ispitivanja sposobnosti imenovanja kod osoba s afazijom, te određivanja kategorije pogreške uz provjeru učestalosti pojave pogrešaka na istim zadacima vezanim uz povezivanje izgovorene i napisane riječi sa slikom. Cilj je bio provjeriti učestalost pojave istih pogrešaka kod ispitanika s afazijom uzrokovanom sličnom lokalizacijom oštećenja mozga i odgovarajućom vrstom afazije. U istraživanju su korišteni zadaci Psycholinguistic Assessments of Language Processing in Aphasia (PALPA, Kay, Lesser, Coltheart, 1992) kojima su ispitane sposobnosti imenovanja osoba s afazijom, te razlikovanje semantičkih teškoća od ostalih. Istraživanjem je obuhvaćeno 16 ispitanika s afazičnim teškoćama, osam žena i osam muškaraca u dobi od 32 do 60 godina. Pretpostavka da postoji razlika između povezivanja izgovorene i napisane riječi sa slikom između različitih vrsta afazija nije potvrđena. Rezultati nisu pokazali sustavnost pogrešaka na istim zadacima. Pogreške koje su se pojavljivale u oba subtesta bile su prisutne kod većine ispitanika bez obzira na lokalizaciju oštećenja i vrstu afazije.

ključne riječi: afazija, teškoće imenovanja, auditivno prepoznavanje riječi, vizualno prepoznavanje riječi

Uvod

Sposobnost imenovanja osnovna je funkcija govora (Lurija, 1982). Da bi se nešto imenovalo treba pronaći, to jest prepoznati značenje, te ostvariti auditivno motornu predodžbu riječi (artikulirati riječ). Budući da su te funkcije difuzno locirane, mogu se pojaviti u različitim afazičnim smetnjama. Najveće smetnje javljaju se jer su izgubljeni jezični simboli - apstrakcije, riječi koje su dio općih imenica. Blanken (1996) napominje da su opće imenice odraz visokih mentalnih funkcija te je u njihov nastanak uključen cjelokupni kontekst. Riječ, osim što je sustav fonemskih signala organiziranih prema fonematskim zakonima riječi, posjeduje i semantički aspekt, odnosno označava određeni predmet, osobinu, radnju ili odnos (ima označiteljsko svojstvo), povezana je sa određenom mentalnom slikom i svrstana u određenu kategoriju. Međutim, to nije ograničeno jer jedna riječ može imati više značenja, a zavisno od odnosa s drugim riječima, može označavati sasvim drugi pojam. Prema Erdeljac (1997) riječ predstavlja točku u kojoj se reflektiraju lingvistički vrlo zanimljivi

odnosi kao što su interakcija semantičke i konceptualne razine sa sintaktičkom funkcijom, te interakcija morfološkog i fonološkog nivoa.

Prema Luriji (1976) sposobnost imenovanja predstavlja jednu od tri osnovne razine ekspresivnog govora, uz ponavljanje i prošireni iskaz. Za njega je potrebno neoštećeno vidno opažanje, očuvanje akustičke strukture riječi, sposobnost pronalaženja potrebnih oznaka (semantičke kategorije, akustička i morfološka struktura) i pokretljivost živčanih procesa, a da bi se nešto imenovalo treba pronaći i prepoznati značenje, te ostvariti auditivno – motornu predodžbu riječi.

Benson i Ardila (1996) razlikuju tri vrste teškoća imenovanja i povezuju ih s mjestom oštećenja mozga:

1. semantička anomija – osoba s afazijom ne može povezati predmet sa semantički odgovarajućim jezičnim simbolom a posljedica je oštećenja angularnog girusa dominantne polutke mozga.
2. teškoće odabira odgovarajuće riječi – osoba s afazijom prepoznaje predmet, opisuje njegovu funkciju, no ne može se prisjetiti odgovarajućeg imena, to je posljedica oštećenja stražnj-

* Edukacijsko rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu